

האם ישראל מנצחת במלחמות?

הטרור, כמו כל סוג מלחמה אחר, נועד לממש יעדים מדיניים. לכן ראשית החוכמה בניצחון על הטרור אינה לסכל את הפיגוע הבא, אלא קודם כול לסכל את היעד המדיני שאליה חותר הטרור

רס"ן (מיל') רון טירה

לפי תפיסתו של המנצח. שלום כפוי נשמע כאוקסימורון, אך רבות מהמלחמות, כולל מלחמות שניהלו דמוקרטיות בנות זמננו, הסתיימו בשלום כפוי. דוגמאות לכך הן שתי מלחמות העולם, מלחמת פוקלנד, והפלישות האמריקניות לפנמה, להאיטי, לגרנדה, לקוסובו ולאפגניסטן.

שלום כפוי אינו משרת בהכרח סדר יום ניצי. למשל, השלום שכפתה ארה"ב על גרמניה ועל יפאן בתום מלחמת העולם השנייה כלל תוכנית שיקום נרחבת ואף שמירה על ריבונותן ועל מרבית שטחיהן. באנלוגיה רופפת ניתן לתהות אם לאחר ממשלת ברק כשלה בניסיונה להשיג הסדר בקמפ דייוויד, בפריז, בשארם א-שייח' ובטאבה, והפלסטינים פתחו במלחמת טרור, לא הייתה אמורה ממשלת ברק, לשיטתה, להורות לצבא

מטרת המלחמה

האמרה המפורסמת של קרל פון קלאוזביץ, שלפיה המלחמה היא המשך המדיניות באמצעים אחרים, ואמרתו המפורסמת פחות אך המדויקת יותר, שלפיה במלחמה מטרתו של כל צד היא לכפות את סדר יומו המדיני על הצד האחר חרף התנגדותו, הפכו כבר מזמן לחלק מהחשיבה האסטרטגית – לפחות בקרב המדינות שהחשיבה האסטרטגית בהן היא ממוסדת. הגישה הזאת מעוגנת, למשל, באסטרטגיה האמריקנית, לרבות בדוקטרינת ויינברגר¹ ובפקודות המטות המשולבים, המגדירות את מטרת הכוחות המזוינים של ארה"ב.

בהתאם לכך קובעים החוקרים דונלד סנו ודניס דרו² שאם אין מציבים בפני הצבא תכלית מדינית ברורה, לא ניתן למדוד את הישגיו, והוא נותר חסר כיוון וחסר קו סיום. ומאחר שהמבחן הוא כפיית הרצון המדיני, הרי שאין די בהישגים צבאיים חומריים, כמו השמדת יחידות אויב או תפיסת שטחיו, ויש להגיע לשבירת רצונו המדיני. ניצחון במלחמה מושג, קובעים סנו ודרו, רק כשאחד הצדדים מגיע למסקנה שעליו להשלים עם סדר יומו המדיני של האויב שבו נלחם.

כוח צבאי לבדו עלול לא להספיק כדי להשיג את התוצאה הזאת. הכוח הצבאי אינו אלא מכשיר נוסף בידי המדינאי למימוש מטרותיו, לצד הדיפלומטיה, הכוח הכלכלי, התקשורת, הפסיכולוגיה, הקרנת הנחישות וכיו"ב. הכלים האלה אמורים להשתלב באופן קוהרנטי תחת ניצחון המדינאי וליצור יחדיו את האסטרטגיה רבת. אך אם רכיבי האסטרטגיה רבתי מופעלים באופן לא עקבי, למשל כשבמקביל ללחימה מועברים מסרים דיפלומטיים פייסניים, קשה יותר לשכנע את היריב לוותר על שאיפותיו המדיניות.

האסטרטג הבריטי ב"ה לידל-הארט מוסיף שהמלחמה אינה תכלית העומדת בפני עצמה, ומאחר שבסופה נמצא השלום, הרי שמטרת המלחמה היא לכפות לאחריה שלום טוב יותר –

אם אין מציבים בפני הצבא תכלית מדינית ברורה, לא ניתן למדוד את הישגיו, והוא נותר חסר כיוון וחסר קו סיום

לכפות שלום על-פי מתווה קלינטון. אולם ממשלת ברק, כמו מרבית ממשלות ישראל, עסקה בתגובות טקטיות, מקומיות, פרופורציוניות ומתגלגלות והפעילה את הצבא באופן סתמי, בלי שהטילה עליו להשיג יעד מדיני מוגדר.

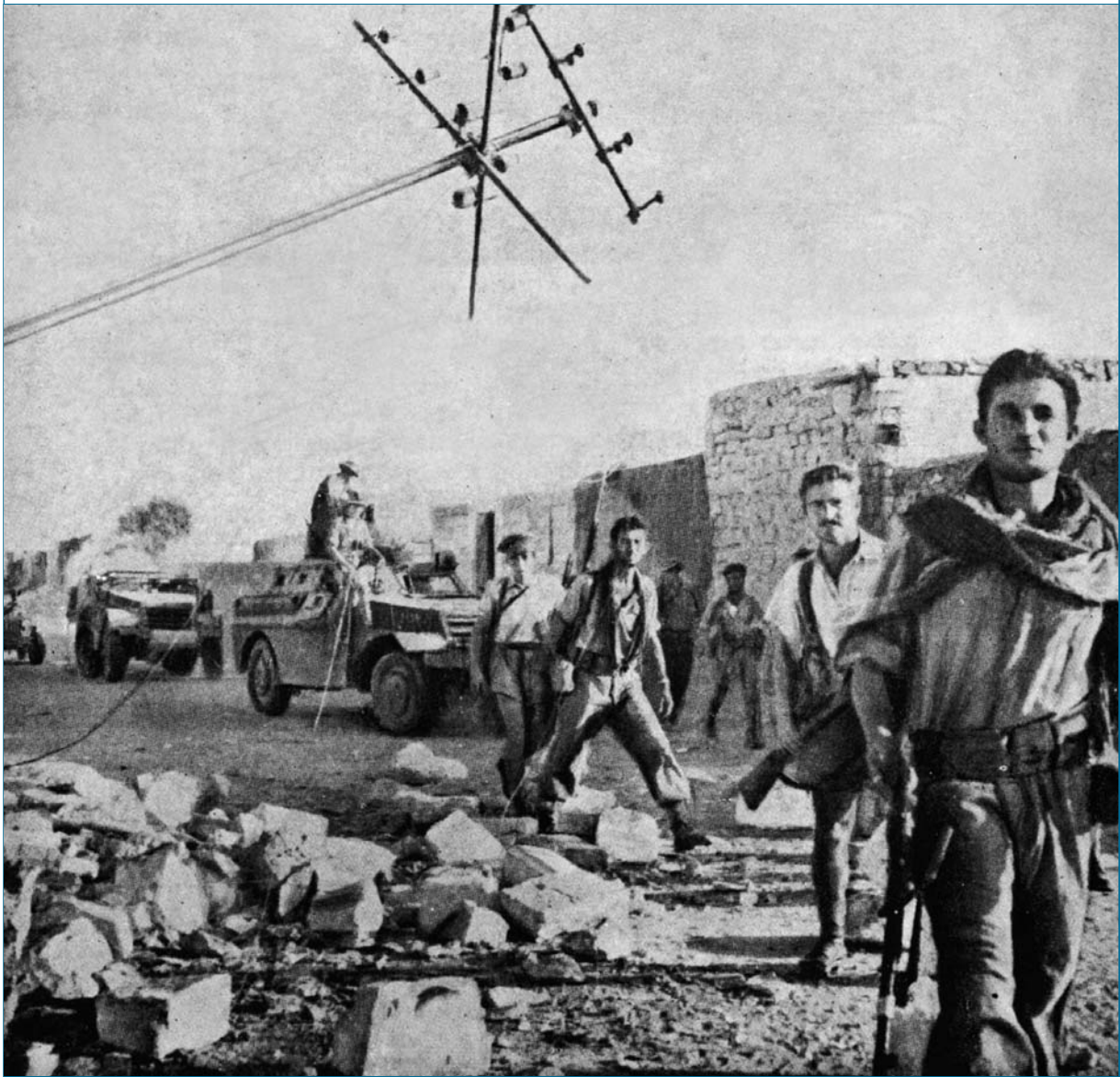
האם המקרה הישראלי שונה?

תפיסת הביטחון של ישראל, שאותה עיצב דוד בן-גוריון בשנות ה-50, מניחה שקיימת אסימטרייה בסכסוך. לשיטתו, בשל הפערים בגודל האוכלוסייה, בשטח, במשאבים ובמספר בעלי הברית, הערבים עלולים להכריע את ישראל, אך ישראל אינה יכולה להכריע את הערבים. לכן, טוען ישראל טל, כי גם כאשר המהלכים הטקטיים של ישראל הם התקפיים, האסטרטגיה הצבאית שלה היא תמיד הגנתית: מטרתה למנוע שינוי ולא לחולל שינוי.

ההכרה במגבלות הכוח חיונית למעצמות ובודאי שלמדינות סטנות. ואכן ההיסטוריה רצופה בכישלונות שנבעו מכך

איש עסקים,
לשעבר קצין
בחיל האוויר

מלחמת העצמאות הייתה הזדמנות חד־פעמית ובלתי חוזרת לעיצוב המציאות בארץ ישראל

שמנהיגים לא עמדו על מגבלות האפשרי. זה קרה לנפוליאון וגם לגרמנים בשתי מלחמות העולם. ההכרה במגבלות הכוח מחייבת אימוץ יעדים מדיניים ריאליים ובני השגה. היא אינה מצדיקה הפעלת כוח סתמית וחסרת תכלית מדינית. האם ישראל עומדת על האבחנה החשובה הזאת?

הניסיון הישראלי

כדי לענות על השאלה אם ישראל מנצחת או מפסידה במלחמות, עלינו לבחון תחילה את המידה שבה השיגה את מטרותיה – כפי שהוגדרו בעת שהתנהלו המלחמות. באותה ההזדמנות גם ניתן לבחון אם המטרות האלה היו בכלל ראויות. במקרים רבים קשה מאוד לבצע את הניתוח הזה, שכן לרוב

נמנעת ישראל מלהגדיר את מטרותיה או אינה מעגנת אותן בפקודות הממשלה לצבא, וניתן ללמוד עליהן רק בעקיפין, בדרך ההיקש. במקרים אחרים מתנסחת הממשלה במונחים אופרטיביים ולא מדיניים, או בערפול הנובע מפשרה פוליטית בתוך הממשלה עצמה ומחוסר יכולת להכריע בשאלות הלאומיות.

חרף העובדה שמלחמת העצמאות הייתה הזדמנות חד־פעמית ובלתי חוזרת לעיצוב המציאות בארץ ישראל לפי תוכנית מתאר לאומית, התנהלה המלחמה בעיקר במתכונת של מלחמת הישרדות ספונטנית ולא כמערכה סדורה להשגת יעדים מדיניים (למעט תוכנית ד' המוגבלת). ואכן בעיות יסוד כמו ירושלים, מקורות המים או מעמד המשפחה ההאשמית (שהייתה גורם

הירדן ובגב השומרון, בירושלים רבתי וברמת-הגולן. אולם, כאמור, מלחמת יום הכיפורים ושלושה עשורים של טרור פלסטיני שחקו את כוח הרצון הישראלי ובעיקר הצליחו להנחיל את הנרטיב הערבי של הסכסוך לעולם ולישראל. ואכן כיום אפילו הישראלים – ברובם – סוברים שמדובר בסכסוך טריטוריאלי, רואים בנוסחה "שטחים תמורת שלום" בסיס להסדר, מתייחסים לקווי שביתת הנשק מ-1949 כאל נקודת המוצא לכל הסדר טריטוריאלי, ואין עוררין על זכות ההגדרה העצמית של הפלסטינים ועל הצורך להפסיק את הכיבוש. ישראל נטשה למעשה את ניסיונותיה להנחיל נרטיב חלופי לסכסוך. וכשצד אחד מצליח להנחיל את הנרטיב שלו לצד

ההכרה במגבלות הכוח חיונית למעצמות ובוודאי למדינות קטנות

האחר, קובעים סנו ודרו⁵ הרי שהצד האחר כבר עשה את מרב הדרך להשלמה גם עם משנתו המדינית של יריבו. הרי אם כבר הסכמנו שהשטח כבוש, מובן מאליו מה יש לעשות בו. מי שכופה את הנרטיב שלו, כופה למעשה את רצונו המדיני ומנצח במלחמה. אם נהוג לומר שההיסטוריה נכתבת על ידי המנצחים, אז במקרה שלנו מי שהצליח לכתוב את ההיסטוריה הפך למנצח. בשלב האחרון של המלחמה בלבנון (כשהיריב השתנה מהפלסטינים לחיזבאללה), הייתה המשימה האופרטיבית הישראלית להגן על יישובי הצפון. מטרה מדינית כלל לא הוגדרה, בעוד שלחיזבאללה ולשולחיו בטהרן ובדמשק הייתה אסטרטגיה רבתי ברורה ללבנון. די באסימטריה הזאת כדי שהצד היודע מה הוא רוצה ינצח את הצד חסר הכיוון. יתרה מזו, המשימה האופרטיבית הישראלית הובנה במונחים מיקרו-טקטיים, דהיינו ניסיון לסכל באופן ספציפי כל חדירה או ירי במקום להתמודד עם התמונה הגדולה. ישראל איפשרה לחיזבאללה לכפות עליה מתווה עימות שבו היה לו יתרון יחסי, דהיינו מלחמת גרילה שנמשכה שנים ארוכות, במקום לכפות על הפטרונים הפוליטיים של החיזבאללה (סוריה ואיראן) עימות ישיר, אינטנסיבי וקצר, המתנהל בעומק ולא בחזית, ובו היתרון היחסי הוא שלה. ישראל התעלמה מדוקטרינת פאוול⁶ הקובעת שדמוקרטיה אינה בנויה להתשה, לחילופי מהלומות פרופורציוניות ולהדרגתיות, וכי עליה ליטול יוזמה ולהפעיל מקסימום כוח במינימום זמן.

ישראל כשלה בלבנון גם ביישום מרב הרכיבים של דוקטרינת וייברגר, הקוראת להגדיר מטרה מדינית ברורה ובת השגה, לגבש תוכנית כוללת כיצד לממשה, להקצות משאבים מתאימים למימוש מידי ומלא של התוכנית, לשמר את התמיכה הפוליטית והציבורית במלחמה ולהילחם בלב שלם ומתוך מחויבות לנצח. ואכן תיאורו של וייברגר את הכישלון בווייטנאם, שם לא ביקשה ארה"ב מחייליה לנצח אלא רק להיות שם, ראוי גם לתיאור התנהלותה של ישראל בלבנון. באופן לא מפתיע, לא עמד הציבור הישראלי בהתשה המתמשכת, והחיזבאללה ושולחיו כפו עליה את רצונם המדיני. בשני מקרים – מלחמת סיני ומלחמת לבנון – הפעילה

חיצוני בסכסוך בין ישראל לפלסטינים – גורם שטען אף הוא לזכותו על שטחים בארץ ישראל) לא טופלו והונצחו לשנים רבות. גם קו שביתת הנשק שנקבע עם סיום המלחמה לא התבסס על היגיון אסטרטגי מוגדר. מחד גיסא הוא לא היה בר הגנה, ומאידך גיסא הוא סיפח אוכלוסייה ערבית גדולה. הדבר בולט במיוחד בוואדי ערה, שעליו השתלטה ישראל לא במהלך המלחמה, אלא קיבלה אותו במשא ומתן שהתנהל עם ירדן לאחר המלחמה.³ היה היגיון בהעברת הגבול מעט ממערב לקו ואדי ערה-המשולש-כפר קאסם (ללא סיפוח היישובים הערביים) או מזרחה לו, על רכסי השומרון (גבול בר הגנה) אך אין היגיון בקו האמור.

במלחמת ששת הימים הגדירה ממשלת ישראל משימות אופרטיביות חלקיות – בעיקר פתיחת מצרי טיראן והשמדת הכוחות המצריים בסיני. הממשלה לא שירטטה מראש את קווי הסיום של המלחמה, ואלה נקבעו באורח אקראי כמעט על-ידי המפקדים בדרג האופרטיבי ואף הטקטי. הממשלה גם לא גיבשה מראש מדיניות בנוגע לשטחים שייתפסו – בעיה שרודפת אותנו עד היום. הדבר בא לידי ביטוי באנקדוטה שעליה כתב בני פלד בספרו: כשנציגי ממשלת הליכוד הלאומי ביקרו בבסיסו הם שאלו אותו אם לדעתו השטחים הם כבושים או משוחררים ומה יש לעשות בהם. הייתם צריכים להחליט על זה לפני שהוריתם לנו לפתוח במלחמה, הייתה תשובתו של פלד⁴.

במלחמת יום הכיפורים הגדירה ממשלת ישראל המופתעת מטרת מלחמה מעורפלת: למנוע הישגים מהערבים. מנגד למצרים היו יעדים אופרטיביים צנועים (התקדמות של כ-10 ק"מ עד לשולי האזור מוגן הטילים), אך אסטרטגיה מדינית סדורה, ובראשה שבירת הקיפאון והנעת המעצמות לחוץ על ישראל לסגת מסיני תוך החלפת הפטרונות הסובייטית בגיבוי מדיני, צבאי וכלכלי אמריקני. ואכן מצרים השיגה את כל המטרות שהציבה לעצמה במלחמה והתעצמה פוליטית,

במלחמת ששת הימים הגדירה ממשלת ישראל משימות אופרטיביות חלקיות

כלכלית, צבאית וטריטוריאלי. כלומר, חרף הצלחות אופרטיביות ישראליות ניצחה מצרים במלחמת יום הכיפורים. במסגרת הסדר הביניים עם סוריה גם נסוגה ישראל משטחים ברמת-הגולן, כך שניתן לקבוע שהיא כשלה בכל החזיתות בניסיונה למנוע מהערבים הישגי מלחמה.

אולם במלחמת יום הכיפורים איבדה ישראל הרבה יותר מאשר שטחים: היא איבדה את ביטחונה העצמי ואת אמונתה בצדקת דרכה. התהליך הזה, שהוא בגלל משבר הנפט, הטרור של שנות ה-70 ושתי האינתיפאדות, הביא לניצחון מרחיק לכת של האסטרטגיה רבתי הערבית. ישראל אומנם מעולם לא מיסדה את יעדיה הלאומיים ואת מתאר השלום הרצוי לה, אך בשלהי שנות ה-60 ובראשית שנות ה-70 נוצר קונסנזוס לאומי רחב, שכלל אף חלק מיוני מפלגת העבודה, ולפיו גם בעת שלום תישאר ישראל לכל הפחות בשארם אישיח' ובימית, בבקעת

חיילים מצרים מניפים את דגלם על אחד המוצבים הכבושים של צה"ל - 14 באוקטובר 1973

במלחמת יום הכיפורים הגדירה ממשלת ישראל המופתעת מטרת מלחמה מעורפלת: למנוע הישגים מהערבים

ישראל כוח בכוונה להשיג תכלית מדינית מוגדרת, אף שהתכלית הזאת לא נוסחה במפורש בפקודות הממשלה לצבא. בשני המקרים נכשלה ישראל בניסיונה להשיג את התכלית האמורה. מטרתיה המדיניות של ישראל במלחמת סיני היו לערער את משטרו של נאצר, לשנות את האוריינטציה המצרית לפרו

בשלב האחרון של המלחמה בלבנון לא הוגדרה שום מטרה מדינית

מערבית, לסכל את ההתעצמות הצבאית של מצרים ולחזק את כושר ההרתעה של ישראל. המשימות האופרטיביות היו לפתוח את מצרי טיראן, להשמיד את צבא מצרים בפתחת סיני ולהפסיק את חדירות הפדאיון מעזה. ישראל הצליחה אופרטיבית, אך נכשלה מדינית, משום שהיא ובעלות בריתה, בריטניה וצרפת, לא צפו את תגובת הציר האמריקני-סובייטי, שכפה עליהן נסיגה משטחי מצרים.

מטרתה המדינית של ישראל במלחמת לבנון הייתה להשליט משטר נוצרי ידידותי בלבנון ולהסיג את הסורים ואת אש"ף משטחה. המשימה האופרטיבית הייתה עקירת אש"ף מהדרום

ומביירות, הכלת הסורים וסיוע לנוצרים. ישראל הצליחה חלקית במשימות האופרטיביות, אך לא השיגה את היעד המדיני, ככל הנראה מאחר שהיעד הזה לא היה בר השגה מלכתחילה.

ראוי להדגיש שהטעות בשני המקרים האלה הייתה בבחירת מטרת מדינית שאינן בנות השגה נוכח הנסיבות ששררו בתקופות ההן ונוכח האמצעים שמוכנה הייתה ישראל לנקוט והמחיר שהייתה מוכנה לשלם לשם השגתן. אך אין להסיק משני הכישלונות האלה שיש להפעיל את הצבא באופן סתמי, ללא הגדרת תכלית מדינית ברורה.

ניתן לסכם אפוא שמאז קמה ישראל היא מעולם לא הצליחה לכפות את רצונה המדיני על יריביה, ומכאן שישראל מעולם לא השיגה במלחמותיה ניצחון כפי שמגדיר אותו קלאוזביץ.

הגישה של ישראל - בחינה מחדש

הפעלת צה"ל שלא להשגת יעד מדיני מוגדר משמעה שלמלחמה אין כיוון, אין הגדרת ניצחון ואין קו סיום, ולכן גם הסכסוך מתמשך עשרות שנים ללא הכרעה. ניצחון אופרטיבי שאינו מוביל לכפיית השלום הרצוי לנו יוצר ואקום מדיני ובלבול דיפלומטי ביך-לאומי, פותח הזדמנות למפסיד בקרב לכפות את

בשנים האחרונות לימדו האמריקנים את העולם כיצד לנהל מלחמה לא נגד מדינה, אלא נגד משטר

ותנצור את האש כשהיריב יחדל להילחם, ולו רגעית. קלאוזביץ טוען שבמצב כזה עלול היריב לנצח ולו בזכות יכולתו להאריך את משך העימות עד לנקודה שבה מחירו המצטבר אינו נסבל עוד מבחינתנו.⁷

היבט אחר של צורת ההתנהלות הזאת הוא שישראל ממוקדת מדי בהיבט הטקטי והטכנולוגי של המלחמה. אך טכנולוגיה אינה תחליף לאסטרטגיה, והצלחה טקטית אינה מובילה בהכרח לתכלית המדינית המקווה. ישראל נמצאת בקוטב ההפוך ממאו צה טונג הסיני והו צ'י מין הווייטנאמי שכפו את רצונם המדיני – קרי ניצחו במלחמות שניהלו – חרף העובדה שצבאותיהם הנחשלים לא ניצחו בקרבות העיקריים. העדר הבנה גם גורם להפרדה שגויה בין הלחימה לבין הדיפלומטיה המתנהלת במקביל לה, כאילו היו אלה דיסציפלינות סותרות ולא דיסציפלינות התומכות זו בזו תחת אותה אסטרטגיה רבת.

כאמור, הגישה הבין-גוריונית מתבססת על ההנחה שישראל אינה יכולה להכריע את מדינות ערב. אך בשנים האחרונות לימדו האמריקנים את העולם כיצד לנהל מלחמה לא נגד מדינה, אלא נגד משטר. אומנם אחרי הפלת המשטרים בסרביה, באפגניסטן ובעיראק גם ניסתה ארה"ב לחולל סדר פנימי חדש בתוך המדינות האלה, וזה מעבר לכוחנו, אך עצם היכולת לאיים

סדר היום שלו ומונע את סיום הסכסוך. מאחר שהתפיסה הבין-גוריונית – השלטת עדיין בישראל – גורסת שמטרת המלחמה של ישראל היא בעיקר למנוע הישגים מהאויב, אין זה מפליא שההיסטוריה הביטחונית שלנו היא לא הרבה יותר מסדרה של פעולות סיכול וגמול מקומיות, המסתיימות כשהיריב מחליט שהוא חפץ בהפוגה.

ההיסטוריה הביטחונית שלנו היא לא הרבה יותר מסדרה של פעולות סיכול ותגמול מקומיות, המסתיימות כשהיריב מחליט שהוא חפץ בהפוגה

בכך שאנחנו נמנעים מלחזור להכרעה אסטרטגית ומסתפקים בניסיון לסכל את המאמצים האופרטיביים של היריב, אנחנו מוסרים לו את השליטה במתווה של העימות: הבחירה מתי תחל הלחימה, היכן היא תתנהל, מה יהיה סוג המלחמה (כוללת, מוגבלת, התשה או טרור) ומתי תופסק האש. ברוב המקרים ישראל רק תגיב במקום ובעצימות שהיריב מגדיר

בהפלת המשטר עשויה להספיק כדי לכפות את רצוננו המדיני. ישראל יש בהחלט יכולת להפיל משטרי אויב, ואף הייתה לה הזדמנות לעשות זאת כמה פעמים. די אם נזכיר את תנאי הסיום של מלחמת יום הכיפורים, כשישראל נמצאה בטווח תותחים מדמשק וללא צבא משמעותי החוצץ בינה לבין קהיר. כיום מאפשרת ההתקדמות הטכנולוגית והאופרטיבית להפיל משטרים אף ללא חדירה קרקעית לנכסים השלטוניים שלהם. יתר על כן, במקרים הנדירים שבהם הגדירה ישראל את מטרותיה המדיניות, אימצה אסטרטגיה רבת מימושן והייתה מוכנה להתעקש ולשלם את המחיר הכרוך בכך, היא גם הצליחה. מניעת הטייתם של מקורות הירדן ובידודו של יאסר ערפאת במוקטעה ממחיש זאת.

מי ניצח בהתנתקות?

האם רלוונטי לשאול מי ניצח בהתנתקות? חרף העובדה שאדריכלי ההתנתקות לא הסבירו את משנתם האסטרטגית, נראה שההתנתקות לא הייתה מהלך לפיוס ולמפגש אינטרסים

המלחמה בטרור מציבה אתגרים אופרטיביים חדשים ומורכבים, אך הטרור, כמו כל סוג מלחמה אחר, נועד לממש יעדים מדיניים

עם הפלסטינים, אלא מהלך שנבע דווקא מחוסר היכולת להגיע להסכמה. היה זה מהלך שמטרתו, כנראה, לשפר קווי הגנה וליצור מנוף מדיני נגד הפלסטינים. לא היה זה מהלך לסיום המשבר אלא לניהול המשבר – קרי זה היה מהלך מלחמתי, ולכן טיעונים העוסקים בדמוגרפיה ובגבולות הקבע אינם רלוונטיים. אז האם ניצחנו?

ההתנתקות אינה קונסיסטנטית עם יתר רכיבי האסטרטגיה רבתי של ישראל. ישראל אומנם לא ניסחה את האסטרטגיה רבתי שלה, אך נראה שאחת המטרות העיקריות שלנו היא לסיים את הסכסוך עם הערבים בדרך של פשרה דיפלומטית. אך אם יריבינו יכולים להשיג את יעדיהם המדיניים במלואם באמצעות טרור, בלי שיצטרכו להתפשר, אז אין להם תמריץ להיכנס למשא ומתן דיפלומטי. כמו כן לא צלח הניסיון לגבות מהפלסטינים מחיר מדיני בעבור ההתנתקות באמצעות מכתב הנשיא בוש (המבטיח, לכאורה, שגושי ההתיישבות הגדולים יישארו תחת ריבונות ישראל), שכן משקלם האסטרטגי של מכתבים כאלה הוא אפסי. ניתן להיווכח בכך מהתקדים של מכתב הנשיא פורד מ-1 בספטמבר 1975, שהבטיח כי ישראל תוכל להישאר ברמת הגולן גם לאחר שיושג שלום. המכתב הזה כלל לא היה רלוונטי כשהתנהל המשא ומתן עם הסורים, שכן ישראל עצמה הביעה נכונות לוותר על כל רמת הגולן. גם מכתב בוש אינו משנה את נרטיב הסכסוך או מביא להשלמה הערבים עם סדר יומנו המדיני.

הבעייתיות בהתנתקות מקבלת משנה תוקף משום שהיא

מצטרפת לנסיגה מלבנון. העובדה היא שישראל נסוגה פעמיים בתוך חמש שנים עד לסנטימטר האחרון של הקו הירוק תחת לחץ הטרור, ויש בה כדי לשמוט את הקרקע מתחת לניסיון להשיג פשרה דיפלומטית. בוודאי שהנסיגות האלה אינן תורמות להשגת הסדר המבוסס על גבול ששונה מגבולות הפסקת האש מ-1949.

50 שנות הצלחות אופרטיביות של ישראל בכל זאת הצטברו לנכס אסטרטגי: הן לפחות לימדו את יריבינו שסיכוייהם להשיג את יעדיהם המדיניים טובים יותר סביב שולחן המשא ומתן מאשר בשדה הקרב. אולם שתי הנסיגות החד-צדדיות מערערות גם את הנכס האסטרטגי הזה. חמור מכך, הן גורמות לטרור להיתפס כמכשיר יעיל ולגיטימי לכפיית רצון מדיני על ישראל. ואך טבעי הוא שבעקבותיהן זכה בבחירות הפלסטיניות החמאס – המזוהה עם הטרור.

קלאוזביץ טוען שהדרך העיקרית להשיג שלום באמצעות אסטרטגיה של הגנה, המבקשת רק למנוע מהיריב הישג מלחמה, היא לגבות מהאויב מחיר מלחמה שהוא גבוה יותר מהשווי של יעדיו. אך בהתנתקות השיג האויב את יעדיו המדיניים במחיר שבעיניו הוא נסבל, הצליח לצרוב בתודעה הישראלית את "קדושת" קו הפסקת האש מ-1949 ואת חוסר היכולת של מפעל ההתיישבות לשמש מכשיר לשינוי המציאות, והוא אף שיפר באופן דרמטי את יכולותיו האופרטיביות.

המלחמה בטרור מציבה אתגרים אופרטיביים חדשים ומורכבים, אך הטרור, כמו כל סוג מלחמה אחר, נועד לממש יעדים מדיניים. לכן ראשית חוכמה בניצחון על הטרור אינה לסכל את הפיגוע הבא, אלא קודם כולל לסכל את היעד המדיני שאילו חותר הטרור. רק אם יוכח שהטרור אינו משיג את יעדיו המדיניים ומחירו מסב הפסדים כבדים, יש סיכוי לדכאו. בהתנתקות איפשרה ישראל לטרור להשיג את מטרתו המדינית, קרי לנצח.

הערות

1. דוקטרינה אמריקנית שגובשה בעקבות לקחים שהופקו ממלחמת וייטנאם. הציג אותה ב-1984 מזכיר ההגנה דאז, קספר ויינברגר, והיא דנה בנסיבות שבהן על ארה"ב לצאת למלחמה. בין היתר היא עוסקת בשאלות לאיזו תכלית ראוי שתצא ארה"ב למלחמה ובאיזה אופן עליה להפעיל את כוחה.
2. Donald M. Snow and Dennis M. Drew, **From Lexington to Desert Storm and Beyond – War and Politics in the American Experience**, New York, M. E. Sharpe, 2000
3. על הפרשה הזאת ראו: שמואל כהן-שני, **בנעלים מאובקות ובעניבה – המהלכים הצבאיים והמדיניים לסיימה של מלחמת העצמאות**, מערכות, תל-אביב, 2002, עמ' 147-161; שמואל כהן-שני, "דיפלומטיה של אלימות ומשא ומתן לסיימה של מלחמה", **מערכות** 352-353, אוגוסט 1997, עמ' 21-32
4. בני פלד, **ימים של חשבון**, מודן, 2004, עמ' 34
5. סנו ודרו, **שם**, עמ' 8-14
6. דוקטרינה אמריקנית להפעלת כוח צבאי שפותחה בהמשך לדוקטרינת ויינברגר. הציג אותה – לקראת מלחמת המפרץ הראשונה – ראש המטות המשולבים דאז, קולין פאוול.
7. Carl Von Clausewitz, **On War**, Penguin, London, 1968, p. 129

